

передає свій досвід учням. Він повинен бути ініціативним і збагачувати свій метод найновішими досягненнями науки й мистецтва» [4, с. 72].

Резюмуючи вищезазначене, відмітимо, що запозичені принципи італійської школи у синтезі з українськими співочими традиціями та багаторічним творчим досвідом Марії Едуардівни, склали її самобутню вокальну школу, яка продовжує існувати і сьогодні.

Список використаних джерел:

1. Антонюк В. Культурологічний зміст українського вокального мистецтва / В. Антонюк // Часопис Нац. муз. академії ім. П. І. Чайковського. До 95-річчя Нац. муз. академії ім. П. І. Чайковського. – Науковий журнал, 2008. – № 1. – С. 29-41.
2. Антонюк В. Нарис з історії київської школи сольного співу / В. Антонюк // Науковий вісник НМАУ ім. П. І. Чайковського. Вип. 8. Музичне виконавство. Кн. 5. – К., 2000. – С. 25-34.
3. Берегова О. Музично-виконавські школи України: етапи становлення у ХХ столітті / О. Берегова // Науковий вісник НМАУ ім. П. І. Чайковського. Вип. 67. Музична культура України 20-30-х років ХХ століття: тенденції і напрямки. – К., 2008. – С. 131-150.
4. Вотріна В. В. Мистецтво співу і вокальна методика М. Е. Донець-Тессейр / В. В. Вотріна. – К.: 2001. – 273 с.
5. Гнидь Б. Українська вокальна школа в контексті світового виконавського мистецтва / Б. Гнидь // Науковий вісник НМАУ ім. П. І. Чайковського. – Вип. 2. Музичне виконавство. – К.: 1999. – С. 7-17.
6. Дмитриев Л. Б. В классе профессора М. Э. Донец-Тессейр / Л. Б. Дмитриев. – М.: Музыка, 1974. – 64 с.
7. Єгоричева М. І. Перший відкритий урок / М. І. Єгоричева // Виконавські школи вищих учбових заходів України: Тематичний зб. наукових праць. – К., 1990. – С. 86-89.

Понікаровська Н.А.

аспірант,

Науковий керівник: Панков Г.Д.

доктор філософських наук, професор,

Харківська державна академія культури

МІФОЛОГІЯ ЯК ОБ'ЄКТ КУЛЬТУРОЛОГІЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

Міфологія як об'єкт дослідження знаходилась у центрі уваги багатьох учених, чий науковий доробок значно вплинув на формування науки про міф. В цьому сенсі вона проходить довгий шлях: від алегоричної концепції в античності до міфу як системи світосприйняття Т. Гоббса, від ідеї «благородного» дикуна Ж. Ж. Руссо до ідеї міфу як «дитячого стану суспільства» Дж. Віко, від ідеї міфу як способу прикрасити варварський і жорстокий світ (Б. Фонтенель), до сприйняття міфу та осягнення міфології як несвідомої народної творчості, потягу до нескінченного Ф. В. Шеллінга, який своєю творчістю заклав міцний фундамент для подальших наукових розвідок і досягнень на цьому терені – з'являється порівняльно-історичний метод, лінгвістична та анімістична теорії міфу, міф і психологія В. Вундта, міф як

форма прояву індивідуального З. Фрейда та колективного несвідомого К. Юнга тощо. Пошук нових підходів, зустріч європейців з «живим» міфом у часи нових географічних відкриттів, спроби порівняння міфології різних народів, захоплення культурою Індії та Китаю в кінцевому результаті дали можливість розглянути міфологію з різних боків, зробити спробу відшукати нові смисли, поглянути на міфотворчість як на культуротворчість.

Поняття *міфологія* має багато визначень, серед яких: «стародавня народна оповідь про явища природи» або «оповідання про богів, героїв, уявних істот» [8, с. 756]. Але для носія міфологічної свідомості міф – це уособлена у певних образах реальна дійсність, що має власну істинність, закономірність, структуру. У контексті визначення методологічних основ культурологічних досліджень із зазначеної тематики протиріччя, що наявні у вищезазначених дефініціях, актуалізують певну конкретизацію точки зору щодо цієї проблеми.

Дослідження міфології як способу пізнання світу неодноразово піддавалося критиці, яка у своїй основі мала наступну проблему – поряд з емпіричним пізнанням світу міф містить елементи, появі яких ми завдячуємо закладеній у людині потужній силі – уяві. Відомий філософ і дослідник міфології Я. Є. Голосовкер стосовно цього зазначав: «Виникає також розуміння міфологічного мислення, мислення під пануванням уяви, як якогось антиподу знання – інакше кажучи, як мислення при пануванні переляканої, і такої, що лякає, фантазії. Це міфологічне мислення приймається лише як мислення первісне і примітивне, причому саму уяву знижують до мислення інфантильного. Вона передбачена, мабуть, для мистецтва, поезії як сфери, що оперує образами, тобто методами того ж міфологічного мислення. Словом, уява віддається дитячій та художній творчості» [1, с. 12]. Дослідник неодноразово наголошував на провідній ролі уяви, і не тільки в процесі творення міфу: «Більше того: я поділяю положення, що та ж розумна творча сила – а ім'я їй Уява, Імагінація – яка створювала міф, діє в нас і досі, постійно, особливо у поета й філософа, але в більш прикритому вигляді» [1, с. 10].

Міфологічні образи – це не «гра уяви», що «домальовує» певні риси або властивості предметам або істотам, не спроба поліпшити жорстокий і варварський світ, це є уособлення реальності, певних закономірностей, рис, етичних та естетичних установок, що є ототожненими в певних образах: «Міф [...] є не просто історією, що переповідається, а є реальністю, що переживається» [6, с. 98]. Проти положення за яким міф визнається вигадкою у своїх трудах повставав і видатний філософ А. Ф. Лосев: «Потрібно бути до останнього ступеня короткозорим у науці, навіть просто сліпим, щоб не помітити, що міф є (для міфологічної свідомості, звісно) найвища по своїй конкретності, максимально інтенсивна і найбільшою мірою напружена реальність. Це не вигадка – це найбільш яскрава і справжня реальність» [4, с. 36] але це, зауважує автор, якщо дивитись на міф «міфологічними очима», тобто з позиції носія міфологічної свідомості.

Власне процес уяви заперечує виникнення певного образу «із нічого»: «Як же можуть виникати такі уявлення? Звідки береться матеріал для них? Усі представлення уяви будуються з матеріалу, що був отриманий у минулих

сприйняттях і що є збереженим у пам'яті. Діяльність уяви завжди є переробкою тих даних, які доставляються відчуттями і сприйняттям. «Із нічого» уява творити не може» [9, с. 54]. Уява – «процес створення нових образів на матеріалі того, що сприймалося раніше» [9, с. 54]. Психолог Б. М. Теплов творення міфологічних образів трактує наступним чином: «Найхімерніші і фантастичні продукти уяви завжди будуються з елементів дійсності. Такі всі фантастичні творіння народної уяви: русалка – жінка з риб'ячим хвостом, старогрецький сфінкс – тулуб лева, голова й груди жінки, крила птаха тощо» [9, с. 54]. Приклади такого механізму роботи народної уяви наявні в українській міфології, наприклад, уважалось, що «Як миша свяченого вхопить, то в неї відростають крила» [2, с. 7] – таким чином з'являється кажан. Тобто людина усвідомлює та інтерпретує певні події під впливом пантеїстичного, анімістичного тощо ставлення до навколишнього світу, а уява у цьому процесі відіграє значну роль.

Я. Є. Голосовкер убачав головну особливість міфологічного мислення в тому, що: «Мислення образами як діяльність уяви є одночасно мислення смислами. У так званому міфологічному мисленні це подано так: там образ є смисл і значення. Там міф є втіленою «теорією»: давні космогонії і теогонії по суті такі теорії – описання й генеалогічне пояснення світу» [1, с. 12]. Така постановка питання знімає акцент з фантастичного навантаження міфологічних образів, і переносить його на його смисл: «Ми ніколи не ставимо собі навіть питання: чи реальна ця ілюзія, чи уявна, бо міф оперує подібними ілюзорними образами й актами так, нібито ці образи й акти цілком реальні і природні [...] Це світ сповнення неможливого, здолаття нездоланного, здійснення нездійсненого, де підстава й наслідок пов'язані тільки одним законом – абсолютною свободою бажання або творчої волі, яка є в ньому необхідністю» [1, с. 23]. Міфологічне мислення характеризується певними ознаками, такими як ототожнення ім'я та речі, образу і смислу, генезису й сутності, нерозривністю із минулим і майбутнім, а сам міф постає як «виражене пізнання світу в епоху міфологічного мислення» [1, с. 74].

Сучасні дослідники міфотворчості у різних її аспектах виділяють міфи, які з'являються у XX та XXI ст., чим остаточно спростовують думку щодо міфу, як чогось характерного винятково для архаїчної епохи. А. Г. Іванов, вивчаючи соціально-філософський аспект проблеми архаїчної і сучасної міфологічної свідомості, пише: «Міфологічна свідомість з давніх часів і до наших днів є необхідною складовою соціального життя і чинить істотний вплив на сучасне суспільство. Сьогодні міфологічна свідомість, проникаючи на теоретичний рівень суспільної свідомості, активно реалізується в так званих соціальних міфах [...] Сучасна міфологічна свідомість представляється досить динамічним явищем, у ньому відбуваються зміни його властивостей і змісту, втрачається притаманна архаїчній міфологічній свідомості цілісність» [3]. А. К. Макарова, досліджуючи міфологію як спосіб буття сучасної людини, зазначає: «Міф, як структурний елемент міфології, має універсальний, позачасовий характер» [5]. Така позиція сучасних вчених підтверджує більш ранні наукові висновки. Поява і функціонування міфів у сучасному житті дає підставу припустити, що

складання міфів є риса, що іманентно представлена у свідомості людини, і не зважаючи на різні підходи і причини творення міфу, міфотворчість складає частину буття людства на будь-якому етапі його розвитку.

Отже, у культурологічних дослідженнях, об'єктом яких є первісна або сучасна міфологія, доцільно враховувати вищезазначений погляд на міфотворчість, що можна умовно визначити, як: *істинну реальність, що переживається індивідом або соціокультурною групою, що безпосередньо є носієм міфологічної свідомості.*

Список використаних джерел:

1. Голосовкер Я. Е. Логика античного мифа / Я. Е. Голосовкер. – М.: Наука, 1987. – 187 с.
2. Гринченко Б. Д. Етнографические материалы, собранные в Черниговской и соседних с ней губерниях. Вып. 1. Рассказы, сказки, предания, пословицы, загадки и пр. / Б. Д. Гринченко. – Черниговъ: Тип. Губерн. Земства, 1895. – 308 с.
3. Иванов А. Г. Архаическое и современное мифологическое сознание (социально-философский аспект): автореф. дис. на соискание учен. степени канд. филол. наук: спец. 09.00.11 «Соц. философия» / А. Г. Иванов; Липец. гос. техн. ун-т. – Воронеж, 2006. – 24 с.
4. Лосев А. Ф. Диалектика мифа / А. Ф. Лосев. – М.: Мысль, 2001. – 558 с.
5. Макарова А. К. Мифология как способ бытия современного общества (онтологические аспекты): автореф. дис. на соискание учен. степени канд. филос. наук: спец. 09.00.01 «Онтология и теория познания» / А. К. Макарова. – Магнитогорск, 2007. – 18 с.
6. Малиновский Б. Магия, наука и религия: пер. с англ. / Б. Малиновский. – М.: Рефл-бук, 1998. – 304 с.
7. Найдыш В. М. Мифология: учеб. пособие / В. М. Найдыш. – М.: КНОРУС, 2010. – 432 с.
8. Словник української мови. В 11 т. Т. 4 / колект. уклад.; голова редкол. І. К. Білодід. – Київ: Наук. думка, 1973. – 840 с.
9. Теплов Б. М. Психология / Б. М. Теплов. – 6-е изд. – М.: УЧПЕДГИЗ, 1953. – 121 с.

Прохоренко-Деньгуб Я.А.

аспірант,

Науковий керівник: Тилик І.В.

кандидат мистецтвознавства, доцент,

Київський національний університет культури і мистецтв

УКРАЇНСЬКІ ФОЛЬКЛОРНІ ДЖЕРЕЛА У СИМФОНІЧНІЙ ТВОРЧОСТІ Ю. МЕЙТУСА

Українська симфонічна музика ХХ ст. нерозривно пов'язана з національними фольклорними джерелами. Починаючи з середини 20-х років формується тенденція, яка засвідчує плідність розвитку фольклоризму в камерних та великих формах української інструментальної музики. Молода генерація українських композиторів (М. Вериківський, П. Козицький,